

Kraków, 29.05.2019 r.

Streszczenie rozprawy doktorskiej

Autor: ks. Antoni Nadbrzeżny

Tytuł rozprawy: *Soteriologia egzystencjalna Paula Tillicha i Edwarda Schillebeeckxa*

Promotor: prof. dr hab. Karol Tarnowski

Pojęcie zbawienia przechodzi dziś coraz bardziej z obszarów myślenia religijnego do innych dziedzin intelektualnej aktywności (filozofii, politologii, kulturoznawstwa, ekonomii). Zbawienie zyskuje walor fundamentalnej kategorii zarówno filozoficznej, jak i antropologicznej, stając się przedmiotem badań interdyscyplinarnych. W tym kontekście rodzi się istotne pytanie: jaki sens ma idea zbawienia we współczesnej kulturze, naznaczonej głębokim przekonaniem o możliwości życia bez hipotezy Boga?

W rozprawie doktorskiej zostały przedstawione w kluczu porównawczym filozoficzne koncepcje zbawienia zaproponowane przez dwóch wybitnych chrześcijańskich myślicieli XX wieku: Paula Tillicha (1886-1965) i Edwarda Schillebeeckxa (1914-2009). Żaden z nich nie potrzebuje szczególnej rekomendacji w kręgach filozofów i religioznawców. Są bowiem powszechnie uznawani za myślicieli konsekwentnie szukających pojednania między wiarą religijną i współczesną kulturą. Mimo różnicy pokoleniowej i wyznaniowej świadomie dążyli do stworzenia syntezy, w której filozofia i teologia, zachowując swoją słuszną autonomię, wzajemnie się dopełniają i pozostają w twórczym dialogu.

Celem pracy doktorskiej jest rekonstrukcja i porównanie soteriologii Tillicha i Schillebeeckxa. Problemy egzystencji, alienacji, cierpienia, nadziei, wyzwolenia, odpowiedzialności i naprawy świata zostały przez nich ujęte w sposób oryginalny i twórczy. Rozprawa krytycznie prezentuje treść i genezę ich poglądów, wskazuje na zachodzące między nimi podobieństwa i różnice w aspekcie filozoficznym i światopoglądowym. Odsłania również uniwersalizm soteriologicznych idei, które mogą być cenną inspiracją dla współczesnych ludzi, żyjących w epoce „zaćmienia człowieczeństwa”.

W dysertacji zastosowano metodę analizy i interpretacji porównawczej tekstów filozoficznych autorstwa Tillicha i Schillebeeckxa, zgodnie z uprzednio ustalonymi płaszczyznami porównań.

Prezentowana rozprawa składa się z trzech rozdziałów, wstępu, zakończenia i bibliografii. Pierwszy rozdział zawiera analizę antropologicznej myśli Tillicha i Schillebeeckxa, którzy ujmują człowieka jako egzystencję wyobcowaną. Wskazując na znamiona i konteksty faktycznej alienacji, poszukują oni autentycznego zbawienia, poddając krytyce zarówno koncepcje autosoteryjne, jak i wszelkie ideowe projekty o charakterze utopijnym. W rozdziale drugim podjęto refleksję nad sensem i ostatecznymi źródłami zbawienia. Dokonano w nim porównania Tillichowskiej koncepcji Nowego Bytu jako nosiciela zbawienia z wypracowaną przez Schillebeeckxa ideą zbawczej ortopraksji Jezusa jako ikony wolności i wyzwolenia. Rozdział trzeci przedstawia poglądy Tillicha i Schillebeeckxa na temat związku zbawienia z czasem, historią, nieśmiertelnością i cierpieniem człowieka oraz ukazuje argumenty przemawiające za dialektycznym wymiarem zbawienia.

W rozbudowanym zakończeniu zaprezentowano w kluczu porównawczym wyniki przeprowadzonych badań nad soteriologią wspomnianych wyżej wybitnych europejskich intelektualistów. Uzasadniono tezę o komplementarności soteriologicznych projektów Tillicha i Schillebeeckxa, ściśle związanych z koncepcją człowieka jako egzystencji wyobcowanej.

ks. Antoni Nalborczyk